

ПРОБЛЕМА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ

Мартиненко Олександра Юріївна

Науковий керівник д.е.н., доц. Шкодін І.В.

**Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет
банківської справи»**

В останні роки все помітнішою стає необхідність створення умов, які сприятимуть стабілізації фінансової системи держави, досягненню прийнятних темпів економічного зростання, проведенню заходів щодо інтеграції національної економіки у світову господарську систему, подолання інфляційних процесів і залежності держави та національних економічних суб'єктів від зовнішніх джерел фінансування. Ці процеси можуть бути пов'язані з ефективною політикою з управління державним боргом України. Особливо актуальною ця проблема постає через збільшення обсягів зовнішніх зобов'язань держави, банківських установ, суб'єктів господарювання. Більше того, досвід багатьох країн свідчить про те, що неефективність структури боргу в плані строків погашення, валют та процентних ставок і значних, не забезпечених резервами, зобов'язань були важливими факторами зародження і розповсюдження економічних криз [1]. Управління державним боргом, який є засобом покриття дефіциту бюджету держави та інструментом стабілізації фінансового ринку набуває особливо важливого значення у період трансформації національної економіки та розвитку товарно-грошових відносин.

Історія розвитку багатьох країн свідчить, що в довготерміновій перспективі спостерігається тенденція до зростання обсягу їх державного боргу. Збільшення державного та гарантованого державою боргу негативно впливає на тенденції економічного розвитку країни, оскільки зростає навантаження на державний бюджет країни, що пов'язано з необхідністю повернення та обслуговування боргу; виникає додатковий тиск на валютний курс (при значному зростанні зовнішнього боргу); знижуються інвестиційні можливості держави. В Україні впродовж останніх років проблема зростання обсягів державного та гарантованого державою боргу дедалі більшою мірою впливає на економіку країни.

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується загрозливим зростанням боргового навантаження, що виступає одним з базових факторів гальмування розвитку економіки країни. Протягом останнього часу загальний обсяг державного боргу України зберігає

тенденцію до зростання. Продовж попередніх 5 років сукупний обсяг загальної суми державного та гарантованого державою боргу зріс більш ніж втричі і на 31 грудня 2015 р. становив 65,488 млрд дол (1,572 трлн грн.), що на 6,19%, або на 4,324 млрд дол, нижче показника на початок року [2]. В той же час, з початку 2015 року відбулось деяке зменшення загального обсягу держборгу, приведеного в еквіваленті іноземної валюти. У 2016 році Україна для погашення державного боргу повинна виплатити 234,26 млрд грн. З цієї суми на зовнішній борг припадає 79,8% або 186,854 млрд грн, на внутрішній - 20,2% або 47,41 млрд грн.

Серед багатьох причин зростання обсягу державного боргу останніми роками, виділено найголовніші:

- анексія АР Крим та тривалий військовий конфлікт на сході країни;
- перегрупування економічних зав'язків з міжнародними партнерами та руйнуванням інфраструктури та промислових об'єктів на частині території країни;
- фінансування за рахунок державних запозичень дефіциту державного бюджету, зростання якого обумовлене в значній мірі збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу;
- необхідність потужної державної підтримки державних підприємств та банків.

Враховуючи, що величина державного боргу досягла критичного рівня у 90% ВВП, уряд став фактично неспроможний обслуговувати борги за рахунок державного бюджету. Це обумовило необхідність у його реструктуризації і 27.08.2015 р. була укладена угода між Мінфіном та комітетом зовнішніх приватних кредиторів з приводу реструктуризації 18 мільярдів дол. зовнішнього державного боргу України. Реструктуризація також передбачає повне списання 3 млрд дол., відстрочку платежів по тілу кредиту в сумі 8,5 млрд дол на 4 роки, а також фіксування ставки купона по всіх бондах на рівні 7,75% річних. Позитивним є прив'язка виплат за боргом до темпів зростання ВВП - якщо темпи зростання економіки перевищать 3% на рік, кредитори отримають 15% вартості цього відсотка зростання ВВП. Якщо темп зростання економіки перевищить 4% на рік, кредитори отримають 40% вартості від кожного відсотка такого зростання. Важливо, що дані положення вступають в силу тільки починаючи з 2021 р., надаючи країні 7 років на відновлення позитивних тенденцій в економіці, та будуть діяти протягом 20 наступних років [2].

Міжнародне рейтингове агентство Standard&Poors прогнозує відновлення економічного зростання України на 2% в 2016 році та на 3-4% протягом 2017–2018 років. В той же час, навіть якщо вдасться досягти зростання економіки на рівні 4-5%, що є високим показником для країн з порівняним рівнем розвитку економіки, для відновлення до кризових позицій може знадобитися більш ніж десять

років, особливо враховуючи продовження військових дій та відносну ефективність реформаторської політики уряду.

Регулюючі органи повинні провести низку заходів, спрямованих на:

- поповнення золотовалютних резервів до достатнього рівня для задоволення основних потреб резидентів в іноземній валюті;
- підвищення рівня фінансового управління на державних підприємствах і суворий контроль збоку міністерств за цільовою спрямованістю і обґрунтованістю джерел погашення зовнішніх кредитів;
- встановлення більш жорстких вимог до формування резервів банків щодо операцій з іноземною валютою;

Висновки. Державний борг є однією з важливих типових ознак, характерних для країн з економікою ринкового типу. Самераціональна політика щодо управління державним боргом є умовою стабільного та ефективного розвитку держави. Проаналізувавши динаміку зростання державного боргу в нашій країні, можна зазначити, що політика щодо управління ним була неефективною, так як ми бачимо його зростання кожен рік на відповідну величину. Зростання державного боргу призвело до значних перетворень в економіці нашої країни та лягло тягарем на неї. Складність наявних елементів державного боргу вимагає застосування специфічних механізмів регулювання з використанням різних фінансових інструментів.

Список використаної літератури

1. Шкодін І.В. Розвиток фондового ринку в умовах фінансової сингулярності // Актуальні проблеми економіки. – 2015. - №12.

2. Міністерство фінансів України / <http://www.minfin.gov.ua/news/borg/statistichna-informacija-schodo-borgu>